

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU	ARÜ.FR.004	ARÜ.FR.004
		24.11.2025	24.11.2025
		10.12.2025	10.12.2025
		1	1
		1/8	1/8

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu (Z) /Seçmeli (S)	Yıl	Yarı Yıl	Anabilim Dalı
İLA253	Fıkıh Usulü I	ZORUNLU	2	3	Fıkıh
Haftalık Ders Saati, Kredi, AKTS		Teori	Uygulama	Kredi	AKTS
		2	0	2	3

GENEL BİLGİLER

Dersin Amacı

İslam Hukuku Usulü'nün en önemli konularından birisi olan İslam Hukukunun temel şer'î kaynaklarının yani Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyas'ın tanınmasını sağlamak. Onların tanımlarını delil olmak bakımında değerlerini örnekler vermek suretiyle bilinmelerini sağlamak

Dersin İçeriği

- 1-Fıkıh ve Fıkıh Usulünün anlamları
- 2-Her ikisinin karşılaştırılması
- 3-Şer'î delillerle ilgili temel bilgiler
- 4-Şer'î deliller (Asli şer'î deliller): Kuran, Sünnet, İcma ve Kıyas

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

DERS KİTABI

Zekiyüddin Şaban, İslam Hukuk İlminin Esasları, Çev. İbrahim Kafi Dönmez, Ankara, Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.

İLAVE KAYNAKLAR

- 1 Fıkıh Usulü, Abdülkerim Zeydan, Çev. Ruhi Özcan, İstanbul, Marmara Üniversitesi İFAV Yayınları, 1993
- 2 Fıkıh Usulü, Fahrettin Atar, İstanbul, Marmara Üniversitesi İFAV Yayınları, 2020
- 3 İslam Hukuku Metodoloji, M. Ebu Zehra, Çev. Abdulkadir Şener, İstanbul, Fecir Yayınları, 2013
- 4 El-Veciz fi Usûli'l-Fıkıh, Abdülkerim Zeydan, MÜessesetü Kurtuba, Bağdat, 1926.
- İlm- Usuli'l-Fıkıh, Abdulvahhab Hallaf, Mektebetü Daveti'l-İslamiyye, Kahire, 1942
- 5 Fıkıh Usulü, Muhsin Koçak, Nihat Dalgın, Osman Şahin, İstanbul, Ensar Yayınları, 2016.

T.C.

Doküman No:

ARÜ.FR.004

	ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU	İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	2/8

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Konu anlatımı, örnekleme yaparak konuyu pekiştirme.

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Derse hazırlıklı gelmesi önerilir.

Dersi Veren Öğretim Elemanı / Yardımcıları

Dr. Öğrt. Üyesi Yahya MACİT

Dersin Verilişi

Tartışma yöntemi, örnek olay yöntemi, gösterip yaptırma yöntemi vb.

	T.C.	Doküman No:	ARÜ.FR.004
--	-------------	-------------	------------

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ
İSLAM HUKUK USULÜ İ DERSİ
DERS İZLENCE FORMU

İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
Revizyon Tarihi:	-
Revizyon No:	0
Sayfa:	3/8

Hafta	Konu
1. Hafta	Fıkıh ve Usulünün tarifi. Usulcünün ve fakihin faaliyet tarzları Usulün gayesi, doğuşu, ekolleri ve literatürü
2. Hafta	Bütün delillere ait ortak bilgiler. Kitabın tarifi, özellikleri ve mütevatir olmayan rivayetler
3. Hafta	Kur'anın nüzulü, tedvini, cem'i, noktalanması ve harekelenmesi
4. Hafta	Kitab'ın kaynak değeri ve kaynaklar arasındaki yeri.kitabın hükümlere delaleti, hükümleri açıklayışı ve hükümleri açıklayış üslubu
5. Hafta	Sünnetin tanımı ve yapısı bakımından nevileri.
6. Hafta	Sünnetin, rivayet bakımından nevileri.
7. Hafta	Sübût ve delâlet yönlerinden Kitap ile Sünnet arasında bir mukayese. Sünnet'in kaynak değeri. Sahabe'nin Âhâd haberlerle amel konusunda takip ettikleri metotlar.
Ara Sınav	
8. Hafta	Mezhep imamlarının Ahad hadislerle ameldeki metotları
9. Hafta	Kaynaklık vasfı açısından Sünnetin Kitaba göre yeri, Hz. Peygamberin fiilleri ve fiillerinin kısımları
10. Hafta	İcmannın tarifi, gerçekleşme şartları, nevileri, kaynak değeri, mümkün olup olmadığı, İbn Hanbel'in icma hakkındaki görüşü, Fıkıh kitaplarında nakledilen icmâların usul ilmindeki icmâ anlayışına uyup uymadığı
11. Hafta	İcmâın senedi, senedin tarifi, kıyasın ve maslahatın senet olup olmayacağı hakkındaki görüşler.
12. Hafta	Kıyasın tarifi ve kıyasa örnekler, Hüccet Değeri Cumhurun ve Nazzâm ve Onun Görüşünde Olanların Delilleri, Rükunları
13. Hafta	Kıyasın Şartları, Aslın Hükümü İle İlgili Şartlar, Fer' İle İlgili şartlar, İlletin Tarifi Usulcülerin Terminolojisinde "İllet", Usulcülere Göre "Hikm et" in Anlamı Usulcülerin Kıyasta Hükümlerin Neye Göre Ta'lil Edilebileceğine Dair Görüşleri, İlleti Görüşümüz
14. Hafta	İllet ile İlgili Şartlar, İlleti Belirleme Metodları. 1- İlleti Kitap ve Sünnet Nasslarından Araştırmak 2- İlleti İcm âda Araştırmak 3-İllet İle Hüküm Arasındaki "Uygunluğu" Araştırmak Münasip (: Uygun) Vasfın Kısımları U ygunluğu araştırma Metodunun Önemi Tahrîcü'l-M enât Tenkîhu'l-M enât Tahkîku'l-Menât

Final Sınavı + Bütünleme Sınavı

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	4/8

DEĞERLENDİRME

Etkinlik	Adet	Ağırlık (%)
Vize	1	40
Final	1	60
Diğer (Ödev, Sunum, Sözlü, Derse Katılım, Grup Çalışması, vb.)		
Toplam		%100

ÖĞRENME ÇIKTILARI (ÖÇ)

ÖÇ-1	Fıkıh Usulü ilmindeki asli şeri delillerin temel konularını, amaçlarını ve kavramlarını bilir.
ÖÇ-2	Şeri kaynakların ilkinin Kur'an-ı Kerim olduğunun farkına varır. Onun kaynak oluşuyla ilgili akli ve nakli delilleri bilir.
ÖÇ-3	Şeri kaynakların ikincisinin Sünnet olduğunun farkına varır. Onun kaynak oluşuyla ilgili akli ve nakli delilleri bilir.
ÖÇ-4	Şeri kaynakların üçüncüsünün İcma olduğunun farkına varır. Onun kaynak oluşuyla ilgili akli ve nakli delilleri bilir.
ÖÇ-5	Şeri kaynakların dördüncüsünün Kıyas olduğunun farkına varır. Onun kaynak oluşuyla ilgili akli ve nakli delilleri bilir.
ÖÇ-6	Bu üç kaynağın, Kur'an'la ilişkisini anlar ve bunu ifade eder.
ÖÇ-7	İcma'nın Ku'an, Sünnet, Kıyas ve Maslahat'tan birer senedinin olduğunu bilir.
ÖÇ-8	Kıyas'ın hüküm tespit edici değil, hüküm izhar eden bir deli olduğunu bilir.

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU										Doküman No:	ARÜ.FR.004
											İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
											Revizyon Tarihi:	-
											Revizyon No:	0
											Sayfa:	5/8

ÖĞRENME ÇIKTILARI (ÖÇ) – PROGRAM ÖĞRENME ÇIKTILARI (PÖÇ) İLİŞKİSİ																
	PÖ Ç 1	PÖ Ç 2	PÖ Ç 3	PÖ Ç 4	PÖ Ç 5	PÖ Ç 6	PÖ Ç 7	PÖ Ç 8	PÖ Ç 9	PÖ Ç 10	PÖ Ç 11	PÖ Ç 12	PÖ Ç 13	PÖ Ç 14	PÖ Ç 15	
ÖÇ 1	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	
ÖÇ 2	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	
ÖÇ 3	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	
ÖÇ 4	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	
ÖÇ 5	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	
ÖÇ 6	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	
ÖÇ 7	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2	5	5	3	3	5	

ÖÇ 8	5	5	5	3	4	5	4	3	2	2			3	3	5	
0 - Katkı Yok			1 - ÇokDüşükDüze ydeKatkı			2 - DüşükDüzeyde Katkı			3 - Orta DüzeydeKatkı			4 - Yüksek DüzeydeKatkı			5 - Çok Yüksek DüzeydeKatkı	

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	6/8

DERS-PROGRAM EĞİTİM AMACI (PEA) İLİŞKİSİ

PEA.1 İlahiyat alanında lisans ve lisansüstü eğitiminin niteliğini geliştirmek	Evet ☒ Hayır ☐
PEA.2 Bilimsel bilgi üretmek	Evet ☒ Hayır ☐
PEA.3 Fakültemizin iç dış paydaş memnuniyetini artırmak	Evet ☒ Hayır ☐
PEA.4 Sosyal sorumluluk projeleriyle toplumun bilgi düzeyine katkı sağlamak	Evet ☒ Hayır ☐
PEA.5 İhtiyaç ve talebe göre başta Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere tüm kurumsal veya özel kurum ve kuruluşlarla ilişkileri geliştirmek	Evet ☒ Hayır ☐
PEA.6 Çeşitli ulusal ve uluslararası akademik etkinlikler yoluyla bireysel toplumsal ve evrensel insani değerlere katkı sunmak	Evet ☒ Hayır ☐

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	7/8

DERS-PROGRAM ÖĞRENİM ÇIKTISI (PÖÇ) İLİŞKİSİ

P.Ç.1. İlahiyat alanında temel kavramları kavrar, kavramlar arası ilişkilere hâkimdir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.2. Alanıyla ilgili öğretim programları, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme bilgisine sahiptir	Evet X Hayır ☐
P.Ç.3. Alanında edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.4. İlahiyat alanı için uygun araçları seçer, kullanır, geliştirir ve bilişim teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.5. Klasik ve güncel dini meseleleri saptama, tanımlama, yorumlama, formüle etme ve çözme becerisine sahiptir; bu amaçla uygun analiz, sentez ve modelleme yöntemlerini seçer ve uygulamadaki yansımalarını değerlendirir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.6. Türkçe ve en az bir yabancı dilde sözlü/yazılı etkin iletişim/hitabet kurma ve anlatım becerisine sahiptir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.7. İlahiyat alt dalları ve diğer bilim alanları ile ilişki kurarak disiplinler arası araştırma-inceleme, yorum ve analiz yapar.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.8. Kendini motive edebilme, bilgiye erişebilme, bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri izleme, zaman yönetimi, kendini sürekli yenileme becerisi ve yaşam boyu öğrenme bilincine sahiptir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.9. Bireysel inisiyatif olarak bağımsız çalışır veya ekip üyesi olarak sorumluluk alır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.10. Sorumluluğu altındakilerin kişisel ve mesleki alandaki gelişimine yönelik etkinlikleri planlar.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.11. Uzmanlık bilgisini, toplumsal sorumluluk bilinciyle bilimsel ve ahlaki değerlere uygun olarak kullanır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.12. Dini anlayış ve uygulamaların evrensel ve toplumsal boyutlardaki (güvenlik, sağlık, iktisat, çevre, vb.) etkileri ve hukuksal sonuçları konusunda farkındalık sahibidir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.13. Değişen hayata ve yeniliğe karşı açık tutuma sahiptir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.14. Bilimsel, toplumsal, ekonomik, yasal ve siyasal gelişmelerden haberdardır.	Evet X Hayır ☐

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ İSLAM HUKUK USULÜ I DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	04.12.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	8/8

DERS-PROGRAMA ÖZGÜ ÖLÇÜT (PÖÖ) İLİŞKİSİ

PÖÖ.1. Kur'an-ı Kerim bilgisine, doğru tilavet becerisine ve yeterli ezbere sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.2. Arapça temel kaynakları okuma ve anlama yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.3. İtikat, ibadet, ahlak ve muamelata dair usul ve esasları kavrama ve dayandığı temelleri bilme	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.4. Kur'an ve sünnet bütünlüğünü esas alan bir yaklaşıma sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.5. Bütüncül ve sistematik bir dini düşünce ve kavrayışa sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.6. Zaman ve mekâna göre ortaya çıkan farklı dini yaklaşımları doğru anlama ve tutarlı değerlendirme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.7. Din istismarı, şiddet, İslam karşıtlığı gibi dine ve topluma zararlı eğilimlere karşı söylem ve tutum geliştirebilme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.8. Farklı düşünce ve yorumlar karşısında saygı ve adaleti esas alma yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.9. Kişi ve kurumlar yerine ilke ve değerleri üstün tutan bir anlayışa sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.10. Dinin temel kaynakları ve bilimsel verilere dayalı din eğitimi ve din hizmetleri verme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.11. Toplumun inanç, ibadet, ahlak, örf ve adetlerini İslam'ın temel kaynakları ışığında yorumlama ve toplumu aydınlatma yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.12. Dini danışmanlık ve rehberlik bilgi ve becerisine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.13. Akıl, bilgi, istişare, emanete riayet, ehliyet ve adalet gibi temel değerler/ilkeler ışığında çalışma ve sorumluluk üstlenebilme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.14. İslam kültür, sanat ve medeniyeti hakkında temel ve bütüncül bilgilere sahip olma	Evet X Hayır ☐